

CĂLIN PIESCU

TIMIȘOARA – CALEIDOSCOP DE AMINTIRI

Partea II

Partea I

http://www.bjt2006.org/CP_Amintiri1_2924.pdf

Un aspect des evidențiat, mai ales în ultimii ani, este cel al Timișoarei ca un oraș multiethnic, multiconfesional și multicultural. Interesantă este evoluția compoziției demografice. Dacă la începutul secolului al XX-lea românii reprezentau aproximativ 10% din populație, maghiarii 32%, sârbii 5%, germanii fiind peste 50% din cetățenii Timișoarei, în anii 1930 raportul s-a schimbat destul de mult și românii erau deja 25%, maghiarii 31% și germanii 33%, rămând până prin 1944 grupul etnic majoritar. Evreii au reprezentat și ei o lungă perioadă un procent important din populația Timișoarei, ajungând de la 8000 de persoane în 1920 la 14000 în 1947, 13% din populația totală. După al Doilea Război Mondial situația s-a schimbat complet, românii devenind majoritari, astăzi peste 80% din populație declarându-se români. În zilele noastre nu mai auzi vorbindu-se pe străzile Timișoarei nici maghiară, nici sârbă, nici germană, iar dacă totuși cumva auzi una dintre aceste limbi, aproape întotdeauna sunt turiști. Multiculturalismul de care suntem așa de mândri a fost mai curând prezent între sfârșitul secolului al XIX-lea și 1980. Dar până în 1990, când am emigrat în Germania alături de unchiul meu și de colegii de an de la „Lenau”, care pe atunci erau aproape toți de etnie germană, încă mai auzeam vorbindu-se diversele limbi ale „naționalităților conlocuitoare”, cum le numeau organele PCR. Sora mea a emigrat și ea în 1992, mama rămânând singura din familia germană în România, împreună cu tata, care era român. Culmea: tata ar fi emigrat cu mama, nu s-a opus, ea nu a vrut, deși fratele ei, sora, copiii, verii și unchii ei, cu toții au emigrat între 1960 și 1992. Astfel, dintr-un grup de familie de cel puțin 50 de persoane, doar una

singură mai trăia în România la recensământul din 2011, dar cum a decedat în 2017, astăzi nu mai este nici unul.

Legat de limbile vorbite în Timișoara, îmi amintesc o întâmplare din București în 1976. Eram în vizită la sora bunicii din partea tatălui, pe care o vizitam în fiecare an câte o săptămână, mergând la cinema și teatru, când l-am întâlnit, singura dată în viață, pe fratele ei mai mare, Vasile Băncilă. "Unchiul Vasile" a fost filosof, elev al lui Nae Ionescu, profesor de liceu, care a avut și privilegiul de a ține orele de filosofie la clasa regelui Mihai I la liceul "Mihai Viteazul" din București. Aveam 14 ani și nu știam nimic despre aceste lucruri, le-am aflat ulterior. Și la acea unică întâlnire cu acest om deosebit, Unchiul Vasile m-a întrebat: „Călin, cum mai este prin Timișoara, se mai vorbește numai germană pe străzi”? Eu i-am răspuns foarte mirat de întrebare că se mai vorbește germană în Timișoara, dar nu se mai poate vorbi de "doar germană", ci acum în primul rând se vorbește limba română pe străzile Timișoarei. Atunci el mi-a răspuns că vizitase Timișoara în perioada interbelică și că a rămas cu impresia că pe străzi se vorbea doar limba germană.

Sincer să fiu, nu pot spune că în copilărie aș fi fost conștient de multietnicitatea vecinilor, a colegilor de grădiniță sau școală, pentru că părinții nu mi-au atras atenția: vezi că ăla e român, maghiar, neamț, evreu, sârb sau altceva. Cred că terminasem deja liceul când am realizat că „Poli”, așa cum îl strigam pe un prieten de la ștrand, este ungur și că de fapt îl cheama Pál, adică, Paul, iar Pali este diminutivul. Noi vorbeam la ștrandul Tehnometal între noi în limba română, doar cu nemții vorbeam uneori, dar nu întotdeauna, în germană. Nu spun că abia la 20 de ani aș fi aflat că unii vorbesc maghiara și alții sârba, dar când de mic copil m-am uitat și la programele tv ale vecinilor noștri maghiari și sârbi, fără a înțelege mare lucru, nu am dat importanță ce etnie are unul sau altul.

Cu părinți sportivi, nu a fost de mirare că m-au încurajat toată viața să fac sport și că la 5 ani m-au dat la înot, la Școala Sportivă Timișoara. Ceilalți trei membri ai ștafetei noastre, atât liber și mixt, au fost Adrian Aron, Gérard Petitjean și András Toth, căruia îi spuneam Hecky. Cum am mai spus, la Liceul nr. 2, înainte de a se fi

transformat în liceul „Nikolaus Lenau”, a existat și o miniseție cu predare în limba maghiară și anume o singură clasă, unde o învățătoare predă în aceeași încăperez tuturor copiilor din din cele 4 clase primare. Deci îl știam pe Hecky și de la acea clasă, care se afla pe același coridor cu clasa mea. Când am ajuns să cunosc diferențele etnice, eram convins că Hecky ar fi maghiar, dar am descoperit că este evreu, când întreaga lui familie a emigrat în Israel. Hecky mi-a dezvăluit în urmă cu doi, trei ani, că maghiara a învățat-o tocmai în acea clasă de la „școala mică” din Piața Unirii, după care a urmat școala și liceul maghiar din Iosefin. Despre Adi Aron am aflat doar în anii 2000 că este evreu, iar despre Gérard Petitjean nu știu nici astăzi dacă strămoșii au fost francezi. Pur și simplu nu a contat!

Călin, Hecky, Jean și Adi la festivitatea de premiere la sfârșit de an 1970 în sala cinema Studio

Antrenorii noștri au fost Péter Lovas, Codruța Sala (absolventă de Lenau) și Gyuri Szuhaneck, iar dintre înotătorii cei mai buni din vremea noastră au fost Laci Koszta, frații Francisc, Karol și Georg Rolik, Sanda Busuioc, Alexandru Deac, Andrei Kun, Traute Leutschaf, Karin Parutsch, Doris Schneider, Liselotte Seidl, Harald Weiß, Alfred Braunecker, Holger Habetler (enumerarea este într-o ordine cronologică). Frații Rolik, Doris, Traute, Karin și Lotte, au fost cu câțiva ani mai mari la „Lenau”. Cred că această enumerare de nume spune totul despre multientia Timișoarei.

O curiozitate a limbilor vorbite a fost faptul că în familia noastră de patru persoane, trei dintre noi vorbeam cu tata în română, iar între noi în germană, chiar dacă eram toți patru așezați la masă. Evident că tata înțelegea majoritatea spuselor și, când nu înțelegea ceva, întreba ce înseamnă. Dar în familia unor prieteni de-ai părinților mei am cunoscut o situație și mai interesantă: bunica a vorbit cu al doilea ei soț toată viața doar în germană și el toată viața i-a răspuns doar în română. Dar de înțeles, s-au înțeles perfect!

În ultimii 30 de ani, probabil că aproape oricine și-a dorit, și-a cumpărat un televizor, iar programe de vizionat sunt cu sutele, atât prin cablu, cât și prin satelit. În anii 1950 – 60 situația a fost complet diferită. Prima emisie tv din România a avut loc în noaptea de Revelion 1956/57 și pe parcursul anului 1957 transmisiile de televiziune au început să fie mai frecvente, dar numai în București. Nu existau relee de televiziune, astfel că „în provincie”, cum ne numesc „miticii” pe noi cei din afara Bucureștiului, nu se puteau urmări emisiuni ale TVR. În timpul studenției sale, tatăl meu a fost coleg de cameră lacămin cu alți doi studenți, care îi erau și colegi de atletism la Știința Timișoara, cea care mai târziu va deveni Clubul Politehnica Timișoara: Ion „Johnny” Mihăescu și Eugen „Gogu” Statnic. Johnny a devenit peste ani director tehnic la Centrul Teritorial de Calcul Electronic Timișoara, iar Gogu inginer-șef la Uzinele Electronica din București. Tata îmi povestea cum, în timp ce el și Johnny citeau romane, Gogu citea o revistă rusească de televiziune, la începutul anilor 1950, când nici măcar în București nu existau transmisii tv și cu atât mai puțin televizoare. Cei doi îl luau peste picior, spunându-i să învețe o chestie serioasă, precum radioul, cu care chiar ar fi putut câștiga bani. Dar Gogu nu i-a băgat în seamă,

lăsând la o parte faptul că cine știe cum funcționează un televizor știe foarte bine cum funcționează și radioul.

În 1960, părinții mei au reușit să își cumpere un televizor, evident alb-negru, un Rubin 102 de fabricație sovietică. Problema a fost că, datorită Războiului Rece, cele două blocuri politice Est și Vest nu s-au mai înțeles nici asupra unor standarde tehnice comune și astfel televizoarele blocului răsăritean nu puteau reda sonorul transmisiilor din vest și invers. Trebuia făcută o mică modificare, nu intru în detaliile tehnice legate de „tragere în bandă”, de adaptat sonorul televizorului sovietic la emisiuni vestice. Bine, bine, dar de ce trebuiau trase în bandă televizoarele din Timișoara, când chiar dacă era cel mai vestic oraș al țării și Banatul era „fruncea”, totuși făcea parte din România și deci din Blocul Estic, care în televiziune era organizat în „Interviziune”, în timp ce statele vestice era unite în „Euroviziune”? Simplu, pentru că în 1960 în Timișoara nu se prindea nici un post estic. Singurele emisiuni care puteau fi recepționate în 1960 erau de la televiziunea iugoslavă. Dar nici ei nu aveau emisiuni proprii la vremea aceea, ci retransmiteau emisiunile de la italieni, de la RAI. Iugoslavia a rămas în comunitatea vestică în multe privințe, inclusiv în standardele de televiziune, și astfel necesitatea tragerii în bandă a televizoarelor românești a persistat și în anii 1980.

Dar să revin la Gogu și la tragerea în bandă a televizorului părinților mei. Tata îl aduce pe Gogu acasă pe motocicletă sa MZ 125 și acesta desface capacul de carton din spatele televizorului, scoate o lampă, îi taie un picioruș și o pune la loc, montează televizorul și îi spune tatălui meu că a terminat și să-l ducă la următorul client. Tata l-a întrebat cu mult scepticism dacă pentru atâta lucru, pentru nici două minute, cere 50 de lei (în 1960 salariul mediu lunar fiind de 800 de lei). La care Gogu i-a răspuns: „Așa de repede îl rezolv la tine, pentru că fiindu-mi prieten, nu îți iau bani. Dar la un client adevărat, desfac televizorul în bucăți, îl montez la loc, repet operațiunea de câteva ori și când clientul nu este atent, atunci tai piciorușul. Poate dura și două ore”.

În 1960 au avut loc Jocurile Olimpice la Roma, retransmise de iugoslavi și recepționate și de timișorenii cu televizor. Mi-au povestit părinții că veneau seara

oameni străini de pe stradă, băteau la ușa lor, spunând că au văzut la geam pâlpâirea televizorului și îi roagă să le dea voie să se uite și ei, la care părinții îi primeau până când ajungea camera arhiplină. În aceeași cameră de pe Str. Gheorghe Lazăr nr. 6 și la același televizor Rubin 102, am văzut în noaptea de 20/21 iulie 1969 aterizarea modului lunar Eagle al misiunii Apollo 11. Țin minte că m-au trezit părinții să văd și eu acel eveniment senzațional din istoria omenirii.

Gogu Statnic s-a mutat apoi în 1961 la București și a devenit un fel de „tată” al antenelor din România. Antenele pentru Belgrad și Budapesta erau montate pe stâlpi înalți pe acoperișurile caselor și pe cele ale blocurilor. Iar la sfârșit, acoperișurile blocurilor erau invadate de o pădure de antene.

“Pădurea de antene” de pe acoperișul blocului H în anii 1980

Gogu, înainte de a pleca cu familia la București, le-a dat părinților mei sfatul ca atunci când se vor muta, să se mute cât mai sus, pentru a avea un cablu de antenă cât mai scurt. Părinții mei i-au urmat sfatul. În 1970 ne-am mutat în blocul H, tocmai terminat cu un nivel de garaj, apoi parter și opt etaje. Împărțirea apartamentelor s-

a făcut în baza ordinii de înscriere pe listă. De fapt, părinții mei au vrut să se înscrie pe listă pentru un apartament într-unul dintre blocurile nou construite în Fabric, pe strada Zlatna, dar nu au mai prins loc acolo și a trebuit să mai așteptăm un an sau doi până să se termine blocul H. Așa că au fost primii pe lista blocului H și au fost invitați să aleagă primii etajul la care vor apartamentul. Cunoscând lecția lui Gogu cu apartamentul cât mai sus pentru ca lungimea cablului de antenă să fie cât mai scurtă, părinții au ales un apartament nu chiar la etajul 8 – unde ar fi fost direct sub acoperiș și cu izolațiile de atunci vara ar fi fost foarte fierbinte și iarna foarte rece –, ci imediat dedesubt, la etajul 7. Antena pentru postul Belgrad 1 a fost montată imediat pe tocul ușii de la balcon, televizorul a stat lângă ușa de la balcon și cablul de antenă nu a avut decât 4 m lungime! În multe cazuri avea 10, 15 sau chiar 20 m, o diferență ce influența calitatea imaginii. Pe lângă antenă, era de folos și un amplificator, care se construia din tablă de conserve și cu tranzistori scumpi, care nu se găseau la singurul nostru magazin de specialitate, Dioda. În afară de conserve, cam totul, inclusiv cositorul pentru lipit, trebuia „organizat” din surse dubioase. La fel și antenele erau fabricate din țevi preluate din întreprinderile patriei, nu din magazine. Baumarkt, Bricostore și alte magazine de acest gen nu existau în variantă socialistă.

Cele mai răspândite antene erau cele de tip „Yagi”, folosite pentru transmisiile de la Belgrad 1 și Budapesta, dar apăruseră și un tip nou de antene, foarte bune pentru Belgrad 2 și Novi Sad, în care elementul principal, dipoul, era de formă romboidală. Majoritatea antenelor erau fabricate din aluminiu, mai rar din oțel. Cuprul ar fi fost mult mai potrivit, având proprietăți fizice superioare, dar de unde să-l obții? Întâmplarea a vrut ca într-una din zile, angajații de la transportul local au înlocuit firele de la firobuz în zona Clinicilor Noi. Și cum prietenul meu Trusi locuia prin zonă, a găsit pe stradă o bucată relativ lungă din aceste „fire”, care erau de fapt cabluri de cupru groase cât degetul mare. Trusi mi-a oferit o bucată de cablu de cupru și eu, gândindu-mă că aș putea să o folosesc pentru dipolul romboidal al antenei, am acceptat-o. Apoi l-am rugat pe un unchi care la U.M.T. să mă ajute și să îmi procure elementele de aluminiu necesare reflectorului. Următoarea problemă a fost cum să lipesc cele două bucăți de cupru, îndoite în forma potrivită pentru a realiza câte o jumătate a rombului și a obține un contact cât mai bun?! În primii doi ani de liceu,

orele de muncă practică le-am desfășurat în atelierele școlii, dar în clasele a XI-a și a XII-a am fost trimiși la practică productivă o săptămână din patru la fabrica Electromotor, care se afla vizavi de Gara de Nord. Pentru fabricarea electromotoarelor, în procesul tehnologic la un moment dat componentele se scufundau într-o baie de cositor lichid, încălzit la temperaturi care nu se puteau obține acasă cu ciocanul de lipit. Mi-am adus aminte de aceste băi de cositor lichid de la Electromotor, așa că, într-o bună zi, am sărit gardul din spate de la Electromotor cu cele două elemente de cupru, le-am băgat în baia de cositor, unde ele s-au lipit și am obținut un romb perfect! După care am sărit din nou gardul și am mers liniștit acasă. Când i-am povestit lui Trusi, mi-a spus că sunt nebun. Nu a fost nici prima, nici ultima dată când mi s-a spus asta... Iar când am ajuns acasă cu noua antenă, mândru de ea, mama m-a luat la întrebări, vrând să știe de unde am avut elementele. Când a aflat că l-am rugat pe vărul ei să îmi dea elementele de aluminiu, a vrut să mi-o confiște. Cu greu am convins-o că nu le mai poate duce înapoi în fabrică. Mi-a lăsat în cele din urmă antena, dar ce ceartă mi-a tras!

Va urma

Notiță biografică

Călin Piescu s-a născut la Timișoara în anul 1962, a urmat între 1968 și 1980 Liceul „Nicolaus Lenau” cu predare în limba germană din Timișoara și apoi secția de Inginerie Electronică și Telecomunicații a Institutului Politehnic „Traian Vuia” din Timișoara, promoția 1986. Între 2010 și 2012 urmează cursurile de masterat ale Facultății de Arte și Design, secția Foto – Video, din cadrul Universității de Vest din Timișoara și apoi, între 2012 și 2014, cursurile de masterat ale Facultății de Teologie Romano-Catolică din cadrul Universității din București. Emigrează în iunie 1990 în Germania, unde își începe activitatea de inginer electronist la Siemens în Augsburg, lucrând în diverse domenii de activitate. Din 2003 se mută la Viena unde trăiește și astăzi și continuă să lucreze pentru Siemens. A realizat trei expoziții personale și a participat la mai multe expoziții de grup de fotografie, fiind admis în iulie 2022 ca membru stagiar în Uniunea Artiștilor Plastici din România, Filiala Timișoara.